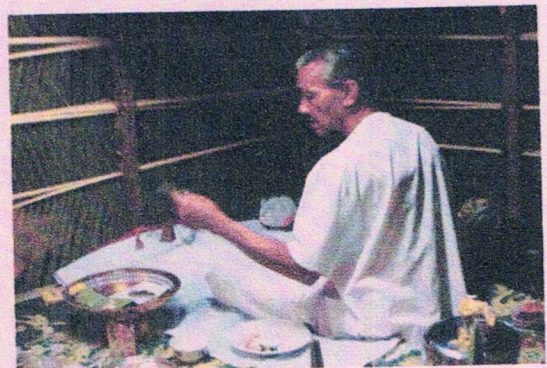

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้าน โดย

เทศบาลตำบลดอนทราย อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

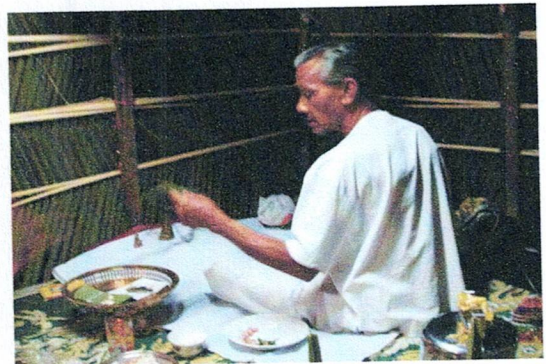
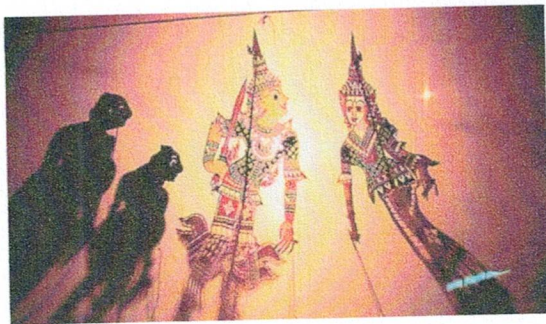

กองการศึกษา เทศบาลตำบลดอนทราย

www.tambondonsai.go.th

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้าน โดย

เทศบาลตำบลคอนทราย
อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

กองการศึกษา เทศบาลตำบลคอนทราย

www.tambondonsai.go.th

คำนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราชการ ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗ รัฐต้อง(๑) อนุรักษ์ พื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงาม ของท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะ สำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและ สนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ด้วย ภูมิปัญญาไทยมีความสำคัญอย่างยิ่ง ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคงสร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรี เกียรติภูมิ แก่คนไทย สามารถปรับ ประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาใช้กับชีวิตได้อย่างเหมาะสมสร้าง ความสมดุลระหว่างคนกับสังคม และธรรมชาติได้ อย่างยั่งยืน ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทย ให้เหมาะสมได้ตามยุค

กองการศึกษา เทศบาลตำบลคอนทราย ได้เล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงได้จัดทำ ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่นเพื่อให้ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไป จากชุมชน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่นเล่มนี้จะ เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนในการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น ต่อไป

เทศบาลตำบลคอนทราย

สารบัญ

หน้า

บทที่ ๑ บทนำ

๑

บทที่ ๒ วิธีการจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน

๖

บทที่ ๓ ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้านหรือปราชญ์ท้องถิ่น

๑๑

ภาคผนวก

บทนำ

ลักษณะสภาพทั่วไปและประวัติความเป็นมาของเทศบาลตำบลดอนทราย

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน

สำนักงานเทศบาลตำบลดอนทราย ตั้งอยู่เลขที่ ๒๓๗ หมู่ที่ ๗ บ้านควนดินแดงตำบลดอนทราย อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ประวัติความเป็นมาของตำบลดอนทราย ก่อนปี ๒๔๖๐ ตำบลดอนทรายตั้งอยู่ที่ดอน ซึ่งคนสมัยก่อนเรียกว่า “โคก” ในขณะที่เจ้าเมืองพัทลุงได้ออกเยี่ยมราษฎร ชุนศรีสงครามซึ่งเป็นกำนันสมัยนั้นได้กล่าวรายงานถึงความเป็นมาของตำบลและบ้านต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วยคำว่า โคกส่วนใหญ่ เช่น บ้านโคกจันนา บ้านโคกกอ ฯลฯ เจ้าเมืองพัทลุงไม่เข้าใจคำว่า “โคก” หมายถึงอะไร กำนันจึงอธิบายว่า “โคก” คือที่ราบสูงที่ประกอบด้วยดินทราย เจ้าเมืองพัทลุงจึงเปลี่ยนคำว่า “โคก” เป็น “ดอน” แทนจึงได้ชื่อว่า “ดอนทราย” ปัจจุบันแบ่งการปกครอง ออกเป็น ๑๑ หมู่บ้าน

การบริหารงานตำบลดอนทราย

-มีการบริหารงานแบบสภาตำบลดอนทราย

- ยกฐานะสภาตำบลดอนทรายเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๐

- ยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลดอนทราย ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๒

สภาพทั่วไป

ตำบลดอนทราย เป็นตำบลหนึ่งของอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ห่างจากที่ว่าการอำเภอควนขนุน ประมาณ ๘ กิโลเมตร ห่างจากศาลากลางจังหวัดพัทลุง ประมาณ ๑๖ กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ ๓๕ ตารางกิโลเมตร หรือ ๑๑,๑๕๖ ไร่ มีที่ดินสาธารณะประโยชน์ประมาณ ๒,๓๕๐ ไร่

อาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ **ติดต่อกับตำบลชะม่วง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง**

โดยมีแนวเขตเริ่มต้นจากคลองท่าแนะฝั่งทิศเหนือ บริเวณพิกัด PJ ๐๒๔๕๔๗ ไปทางทิศตะวันออก ตามคลองท่าแนะ ถึงบ้านศาลาม่วง บริเวณพิกัด PJ ๐๔๑๕๕๒ ไปทางทิศผ่านถนนสายควนขนุน-เขาปู่ตามเหมืองน้ำถึงสุดเขตด้านทิศใต้บ้านศาลาม่วง บริเวณพิกัด PJ ๐๔๒๕๔๕ ไปทางทิศตะวันออก ตามถนนสายควนขนุน-เขาปู่ ด้านทิศใต้ห่างแนวถนนระยะทางประมาณ ๑๐๐ เมตร สิ้นสุดที่วัดโคกน้ำหัก-ห้วยท่อม บริเวณพิกัด PJ ๐๙๕๕๔๙ รวมระยะทางด้านทิศเหนือประมาณ ๗.๘ กิโลเมตร

ทิศใต้ ➡ ติดต่อกับตำบลนาขยาด อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

เริ่มต้นจากบ้านบ่อหมัง บริเวณพิกัด PJ ๐๙๔๕๐๓ ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ตามแนวเขตกิ่งกลางคลองแม่เตยด้านทิศใต้ ถึงบ้านเขาวัง บริเวณพิกัด PJ ๐๙๔๕๒๓ ไปทางทิศตะวันตกตามคันนา สิ้นสุดที่ทุ่งไผ่เรียว บริเวณพิกัด PJ ๐๒๒๕๒๗ รวมระยะทางด้านทิศใต้ประมาณ ๗.๕ กิโลเมตร

ทิศตะวันออก ➡ ติดต่อกับตำบลโดนดด้วน ตำบลหนองพ้อ อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

โดยมีแนวเขตเริ่มต้นจากถนนสายวัดโคกน้ำหัก-ห้วยท่อม บริเวณพิกัด PJ ๐๙๔๕๔๙ ไปทางทิศใต้ตามเขตถนนสายวัดโคกน้ำหัก-ห้วยท่อม ด้านทิศตะวันตกถึงบ้านห้วยท่อม บริเวณพิกัด PJ ๐๙๖๕๒๕ ไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ตามลำห้วย สิ้นสุดที่บ้านบ่อหมัง บริเวณพิกัด PJ ๐๙๔๕๐๓ รวมระยะทางด้านทิศตะวันออก ประมาณ ๔.๘ กิโลเมตร

ทิศตะวันตก ➡ ติดต่อกับตำบลเขาย่า อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง

โดยมีแนวเขตเริ่มต้นจากทุ่งไผ่เรียว บริเวณพิกัด PJ ๐๒๒๕๒๗ ไปทางทิศเหนือตามทุ่งนา สิ้นสุดที่คลองท่าแนะทางทิศเหนือ บริเวณพิกัด PJ ๐๒๔๕๔๗ รวมระยะทางด้านทิศตะวันตก ประมาณ ๒.๐ กิโลเมตร

ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะทั่วไปของภูมิอากาศของตำบลดอนทราย มีสภาพอากาศที่ไม่ร้อนจัด ลักษณะอากาศค่อนข้างชื้น อุณหภูมิเฉลี่ย ๒๗-๒๙ องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย ๓๐-๓๕ องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย ๒๓-๒๕ องศาเซลเซียส แบ่งออกเป็น ๒ ฤดู ได้แก่

๑. ฤดูฝน ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม ถึงเดือนมกราคม สภาพอากาศโดยทั่วไปขึ้นอยู่กับการมรสุม ฤดูฝนมีฝนตกชุก

๒. ฤดูร้อน ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนกันยายน ฤดูร้อนอากาศค่อนข้างร้อน

เขตปกครอง เทศบาลตำบลดอนทราย มีจำนวน ๑๑ หมู่บ้าน คือ

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ชื่อผู้ใหญ่บ้าน	ตำแหน่ง
๑	บ้านเขากอย	นางอัจฉนา ทองศรีนุ่น	ผู้ใหญ่บ้าน
๒	บ้านหม้อ	นายสำเริง แสงเกิด	ผู้ใหญ่บ้าน
๓	บ้านเขาวัง	นายสมศักดิ์ เต็มราม	ผู้ใหญ่บ้าน
๔	บ้านลำรูน	นายชรงค์ สงกลับ	ผู้ใหญ่บ้าน
๕	บ้านควนเหลง	นายกุศล คงแก้ว	ผู้ใหญ่บ้าน
๖	บ้านเกาะทอง	นายชินุ อ่อนแก้ว	ผู้ใหญ่บ้าน
๗	บ้านควนดินแดง	นายวิโรจน์ หมั่นทอง	ผู้ใหญ่บ้าน
๘	บ้านจันนา	นายกำพล รักสกุล	ผู้ใหญ่บ้าน
๙	บ้านไสอ้อย	นายศรัณพจน์ คงจันทร์	กำนันตำบลดอนทราย
๑๐	บ้านไสโพธิ์	นายเกษม ขวดชุม	ผู้ใหญ่บ้าน
๑๑	บ้านจันนาตง	นายวัลลภ สุวรรณมานพ	ผู้ใหญ่บ้าน

รายละเอียดประชากร/จำนวนครัวเรือน แยกเป็นหมู่บ้าน

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร		
			ชาย	หญิง	รวม
๑	บ้านเขากอย	๑๒๗	๑๔๔	๑๖๗	๓๑๑
๒	บ้านหม้อ	๓๑๐	๒๕๑	๒๘๕	๕๓๖
๓	บ้านเขาวัง	๑๗๐	๒๒๐	๒๑๔	๔๓๔
๔	บ้านลำรุน	๑๓๘	๑๙๑	๑๙๙	๓๙๐
๕	บ้านควนเหลง	๒๗๕	๓๔๑	๓๓๑	๖๗๒
๖	บ้านเกาะทอง	๑๖๘	๑๙๔	๒๐๔	๓๙๘
๗	บ้านควนดินแดง	๒๙๒	๓๖๓	๔๓๑	๓๙๔
๘	บ้านจันนา	๑๕๕	๑๗๗	๒๐๒	๓๗๙
๙	บ้านไสอ้อย	๒๖๖	๓๗๘	๔๒๕	๘๐๓
๑๐	บ้านไสโพธิ์	๑๙๑	๒๗๖	๒๗๕	๕๕๑
๑๑	บ้านจันนาตก	๑๔๑	๒๐๔	๑๙๘	๔๐๒
รวม		๒,๒๓๓	๒,๗๓๙	๒,๙๓๑	๕,๖๗๐

ที่มา : ข้อมูลการทะเบียนราษฎร สำนักบริหารทะเบียน กรมการปกครอง เดือนพฤษภาคม พ.ศ.๒๕๖๕

ข้อมูลด้านอาชีพ

การเกษตรกรรม พื้นที่ส่วนใหญ่ของตำบลอนทราย เป็นพื้นที่ทำการเกษตรซึ่งมีปัญหาเรื่องน้ำใช้เพื่อการเกษตร จึงมีทางแก้ไขปัญหา โดยการขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติ สร้างฝาย เจาะบ่อบาดาลเพิ่มเติม หาแหล่งเก็บกักน้ำไว้ในช่วงฤดูแล้ง ซึ่งน้ำมักจะขาดแคลนในช่วงดังกล่าว พื้นที่ปลูกส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ไร่ พืชสวน พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน

การปศุสัตว์ ด้านปศุสัตว์ ส่วนใหญ่เลี้ยงไว้เพื่อจำหน่ายในภาธุรกิจและบริโภคในครัวเรือน สัตว์เศรษฐกิจที่เป็นที่นิยมเลี้ยง เช่น โค สุกร เป็ด ไก่ ฯลฯ ของคนในชุมชน ซึ่งจะแปรผันไปตามสภาพพื้นที่ และ สภาวะเศรษฐกิจ

การบริการ

๑. มีร้านบริการเสริมสวย มีปั้มน้ำมัน มีโรงสีข้าวขนาดเล็กในพื้นที่ ร้านขายของชำ ศูนย์สาธิตการตลาด มี

๒. มีที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยว ๔ แห่ง ประกอบด้วย

๑. ไส้โพธิ์โฮมสเตย์	ตั้งอยู่หมู่ที่	๑๐	ตำบลดอนทราย
๒. บ้านทุ่งโฮมสเตย์	ตั้งอยู่หมู่ที่	๑๐	ตำบลดอนทราย
๓. โรงแรมสายรุ้ง	ตั้งอยู่หมู่ที่	๒	ตำบลดอนทราย
๔. เรือนไทยโฮเวย์	ตั้งอยู่หมู่ที่	๕	ตำบลดอนทราย

การท่องเที่ยว

มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจภายในตำบลดอนทราย จำนวน ๖ แห่ง

๑. แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ศาสนสถาน วัดหรั่งแคบ ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑๑ ตำบลดอนทราย

อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

๒. แหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ตลาดใต้โหนด ตั้งอยู่หมู่ที่ ๔ ตำบลดอนทราย อำเภอ

ควนขนุน จังหวัดพัทลุง

๓. แหล่งความบันเทิงและนันทนาการ “ร้านสี่สิบเก้า” ตั้งอยู่หมู่ที่ ๗ ตำบลดอนทราย อำเภอ

ควนขนุน จังหวัดพัทลุง

๔. แหล่งความบันเทิงและนันทนาการ “ร้านหลงดง” ตั้งอยู่หมู่ที่ ๗ ตำบลดอนทราย อำเภอ

ควนขนุน จังหวัดพัทลุง

๕. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เขากอย ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑ ตำบลดอนทราย อำเภอควนขนุน

จังหวัดพัทลุง

๖. สถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรแหล่งเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ตั้งอยู่หมู่ที่

๑๑ ตำบลดอนทราย อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

การพาณิชย์และกลุ่มอาชีพ

ตำบลดอนทรายมีกลุ่มอาชีพและมีการส่งเสริมอาชีพต่าง ๆ ภายในหมู่บ้าน ได้แก่

๑. กลุ่มเลี้ยงโคตำบลดอนทราย
๒. กลุ่มนาแปลงใหญ่ชาวตำบลดอนทราย
๓. กลุ่มแปลงใหญ่มังคุดตำบลดอนทราย
๔. กลุ่มกล้วยฉาบแก้ว หมู่ที่ ๙ บ้านไส้อย
๕. กลุ่มเครื่องแกงบ้านจันนาตก หมู่ที่ ๑๑ บ้านจันนาตก
๖. กลุ่มดอกพะยอมบาติก หมู่ที่ ๖ บ้านเกาะทอง
๗. กลุ่มผักอินทรีย์ตำบลดอนทราย
๘. กลุ่มออมทรัพย์ หมู่ที่ ๑ - ๑๑ ตำบลดอนทราย
๙. กลุ่มตีเหล็กหมู่ที่ ๓
๑๐. ปลาตุ๋นย่าง

การศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม

ศาสนา

ประชาชนส่วนใหญ่ในตำบลดอนทรายนับถือศาสนาพุทธ โดยมีสถาบันและองค์กรศาสนา ดังนี้

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	วัด	มัสยิด	ศาลเจ้า/โบสถ์	สุสาน	ฌาปนสถาน
๕	บ้านควนเหลง	วัดบ่อพระโสภณประชาสรรค์	-	-	-	๑
๑๑	บ้านจันนาตก	วัดหรั่งแคบ	-	-	-	๑

การศึกษา

สถานศึกษาในเขตเทศบาลตำบลดอนทราย ประกอบด้วย

โรงเรียนประถมศึกษา ของรัฐบาล จำนวน ๓ แห่ง ของเอกชน จำนวน ๑ แห่ง

๑. โรงเรียนวัดหรั่งแคบ ตั้งอยู่หมู่ที่ ๘ บ้านจันนา ตำบลดอนทราย อำเภอควนขนุน จังหวัด

พัทลุง

๒. โรงเรียนบ้านไส้อ้อย ตั้งอยู่หมู่ที่ ๙ บ้านไส้อ้อย ตำบลดอนทราย อำเภอควนขนุน จังหวัด

พัทลุง

๓. โรงเรียนบ้านควนดินแดง ตั้งอยู่หมู่ที่ ๗ บ้านควนดินแดง ตำบลดอนทราย อำเภอควนขนุน

จังหวัดพัทลุง

๔. โรงเรียนอารียาศึกษา ตั้งอยู่หมู่ที่ ๒ บ้านหม้อ ตำบลดอนทราย อำเภอควนขนุน จังหวัด

พัทลุง

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ๒ แห่ง

๑. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านควนดินแดง ตั้งอยู่หมู่ที่ ๗ บ้านควนดินแดง ตำบลดอนทราย อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

๒. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านจันนา ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑๑ บ้านจันนาตก ตำบลดอนทราย อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

ข้อมูลกีฬา นันทนาการและการพักผ่อน ประกอบด้วย

๑. ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน ๑๑ หมู่บ้าน

๒. จำนวนสนามกีฬา ๘ หมู่บ้าน

ข้อมูลด้านสาธารณสุข

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ๒ แห่ง

๑. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านจันนา ตั้งอยู่หมู่ที่ ๘ บ้านจันนา ตำบลดอนทราย อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

๒. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านควนดินแดง ตั้งอยู่หมู่ที่ ๗ บ้านควนดินแดง ตำบลดอนทราย อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราชการ ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗ รัฐต้อง(๑) อนุรักษ์ พื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะ สำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย ภูมิปัญญาไทยมีความสำคัญอย่างยิ่ง ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคงสร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิ แก่คนไทย สามารถปรับ ประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาเข้ากับชีวิตได้อย่างเหมาะสมสร้างความสมดุลระหว่างคนกับสังคม และธรรมชาติได้ อย่างยั่งยืน ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมได้ตามยุค

กองการศึกษา เทศบาลตำบลดอนทราย ได้เล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงได้จัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่นเพื่อให้ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่นเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนในการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น ต่อไป

ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้าน

ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้าน

ภูมิปัญญา ตรงกับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Wisdom หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะความเชื่อ และศักยภาพในการแก้ปัญหาของมนุษย์ที่สืบทอดกันมาจากอดีตถึงปัจจุบันอย่างไม่ขาดสายและเชื่อมโยงกันทั้งระบบทุกด้าน

ภูมิปัญญาไทย หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะและเทคนิคการตัดสินใจ ผลิตผลงานของบุคคล อันเกิดจากการสะสมองค์-ความรู้ทุกด้านที่ผ่านกระบวนการสืบทอด พัฒนาปรับปรุง และเลือกสรรมาแล้วเป็นอย่างดีสามารถแก้ไขปัญหา และพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาชาวบ้านหมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดขึ้นได้เองและนำมาใช้ในการแก้ปัญหา เป็นเทคนิควิธี เป็นองค์ความรู้ของชาวบ้าน ทั้งทางกว้างและทางลึกที่ชาวบ้านคิดเอง ทำเอง โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัยความเหมือนกันของภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ เป็นองค์ความรู้ และเทคนิคที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ ซึ่ง ได้สืบทอดและเชื่อมโยงมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

ความต่างกันของภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ ภูมิปัญญาไทย เป็นองค์ความรู้และความสามารถโดยรวม เป็นที่ยอมรับในระดับชาติ ส่วนภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นองค์ความรู้และความสามารถในระดับท้องถิ่นซึ่งมีขอบเขตจำกัดในแต่ละท้องถิ่น เช่น ภาษาไทยเป็นภูมิปัญญาไทย ในขณะที่ภาษาอีสานเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

ผู้ทรงภูมิปัญญาไทย หมายถึง บุคคลผู้เป็นเจ้าของภูมิปัญญา หรือเป็นผู้นำภูมิปัญญาต่างๆมาใช้ประโยชน์จนประสบความสำเร็จ มีผลงานดีเด่นเป็นที่ยอมรับและได้รับการยกย่องในฐานะเป็นผู้เชี่ยวชาญสามารถเผยแพร่และถ่ายทอดเชื่อมโยงคุณค่าของภูมิปัญญาในแต่ละด้านนั้นๆ ให้แพร่หลายไปอย่างกว้างขวาง

ปราชญ์ชาวบ้าน หมายถึง บุคคลผู้เป็นเจ้าของภูมิปัญญาชาวบ้าน และนำภูมิปัญญามาใช้ประโยชน์ ในการดำรงชีวิตจนประสบผลสำเร็จสามารถถ่ายทอดเชื่อมโยงคุณค่าของอดีตกับปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม

ความเหมือนกันระหว่างผู้ทรงภูมิปัญญาไทยกับปราชญ์ชาวบ้านคือ บทบาทและภารกิจในการนำ ภูมิปัญญาไปใช้แก้ปัญหา และการถ่ายทอดเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงจากอดีตถึงปัจจุบัน ส่วนความแตกต่างกัน นั้น ขึ้นอยู่กับระดับภูมิปัญญาที่จะนำไปแก้ปัญหาและถ่ายทอดกล่าวคือ ผู้ทรงภูมิปัญญาไทยย่อมมี ความสามารถหรือ ภารกิจในการนำภูมิปัญญาระดับชาติไปแก้ปัญหา หรือถ่ายทอด หรือผลิตผลงานใหม่ๆ ที่มี คุณค่าต่อประเทศชาติ โดยส่วนรวม ส่วนปราชญ์ชาวบ้านมีความสามารถหรือภารกิจในการนำภูมิปัญญา ชาวบ้าน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นไปแก้ปัญหาหรือถ่ายทอดในท้องถิ่น

ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้าน

→ **ความคิด** เป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด ที่เรียกว่า Cognitive System ซึ่งประกอบด้วยระบบ ประสาท ระบบสมอง และต่อมต่าง ๆ ทาหน้าที่คิดให้แก่วิทยาการและนักมานุษยวิทยาเชื่อว่าทำงานอยู่นอกเหนือจากการ บังการของร่างกาย หมายถึง ทั้งส่วนที่เป็นจินตนาการและผลของการวิเคราะห์และ สังเคราะห์จาก สภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและสังคมวัฒนธรรม ซึ่งความคิดดังกล่าวนี้จะเป็นแหล่งสำคัญ หรือที่มาของ ความรู้อันเป็นองค์ประกอบของภูมิปัญญาในลำดับถัดไป

→ **ความรู้** มีการนำมาใช้ในลักษณะต่าง ๆ เช่น องค์ความรู้ ภูมิรู้ ปรากฏอยู่ในแนวคิด ทฤษฎีญาณ วิทยาที่ว่าด้วยทฤษฎีแห่งความรู้ การสืบค้นกำเนิดแห่งความรู้ และธรรมชาติของความรู้ การหาคำตอบว่าตรง กับความเป็นจริงหรือไม่ หรือว่าความรู้เป็นเพียงการพิจารณาเทียบเคียง ซึ่งไม่ตรงกับข้อเท็จจริงและยังสืบค้น ความรู้เรื่องกาล (Time) อวกาศ (Space) เนื้อสาร (Substance) สัมพันธภาพ (Relation) และความเป็นเหตุ เป็นผล (Causality) องค์ความรู้เป็นหมวด ๆ (Category) ความรู้ หรือองค์ความรู้เป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่ง ของภูมิปัญญาที่กล่าวข้างต้น

→ **ความเชื่อ** เป็นพื้นฐานสำคัญยิ่งของสังคมมนุษย์ มนุษย์แต่ละกลุ่มมีความเชื่อแตกต่างกันไป ซึ่ง ความเชื่อก็คือความศรัทธาหรือยึดมั่นถือมั่น ซึ่งเป็นแกนสำคัญในการดำเนินชีวิตและความมั่นคงของสังคม ความเชื่อมีอยู่หลายระดับทั้งในการดำเนินชีวิตประจำวันอันเป็นความเชื่อโดยทั่วไป และความเชื่อที่เกี่ยวกับ วิญญาณ โลกนี้ โลกหน้า ความดี ความชั่ว นรก สวรรค์ บาปบุญคุณโทษ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งในภูมิ ปัญญา

→ **ค่านิยม** คือ สิ่งที่คนสนใจ ความปรารถนาอยากจะมี อยากจะเป็นที่ยกย่อง สรรเสริญ หรือเป็นสิ่งที่ บังคับต้องทำต้องปฏิบัติ มีความรักและมีความสุขเมื่อได้เห็นหรือได้สิ่งเหล่านั้นมา ค่านิยมจึงเป็นพื้นฐานของ การจัดรูปแบบพฤติกรรมที่ปรากฏอยู่ภายใน และแสดงออกเป็นพฤติกรรมในลักษณะต่าง ๆ ทางกาย วาจา และ ความคิด โดยสรุปค่านิยมเป็นพื้นฐานสำคัญทางภูมิปัญญา เป็นบ่อเกิดพฤติกรรมของบุคคลแต่ละสังคม

→ **ความเห็น** คือ ภาวะที่เกิดขึ้นหลังจากบุคคลหรือชุมชน ได้พิจารณาและใคร่ครวญโดยรอบคอบ แล้วจึงลงมติตัดสินใจ ว่าควรจะแสดงออกในลักษณะอย่างไร เช่น เห็นด้วย ทำตาม ยอมรับ ปฏิเสธ ร่วมมือ กระทำหรือดำเนินการ ด้วยเห็นว่าดี ชั่ว เหมาะสม ไม่เหมาะสม เป็นบาป เป็นบุญ เป็นต้น ซึ่งความเห็นในลักษณะดังกล่าวนี้เป็นภูมิปัญญาประการหนึ่งที่มีผลสำคัญยิ่งต่อพฤติกรรมที่แสดงออกมาทั้งกาย วาจา และจิตใจ

→ **ความสามารถ** หมายถึง ศักยภาพและประสิทธิภาพที่มีอยู่ภายในบุคคล เช่น ชุมชนในการที่จะจัดการเรื่องใดเรื่องหนึ่งในลักษณะเดียวกับสิ่งที่เรียกว่า “พรสวรรค์” ซึ่งเป็นผลมาจากลักษณะทางกายและจิตใจร่วมกัน โดยแต่ละคนหรือชุมชนย่อมจะต้องมีแตกต่างกัน เช่น การที่บางคนสามารถปาฐกถาได้ดี ลำดับเนื้อหาและการแสดงทุกอย่างเป็นที่ชื่นชม ซึ่งถือว่าเป็นผลมาจากความสามารถที่มีอยู่ในบุคคลนั้น ๆ ฉะนั้น ความสามารถจึงเป็นภูมิปัญญาอีกประการหนึ่ง

→ **ความฉลาดไหวพริบ** หมายถึง ทักษะที่ปรากฏอยู่ภายในจิตใจ หรือจิตวิญญาณ เป็นสิ่งที่สามารถนำมาใช้แก้ไขป้องกันควบคุมเหตุการณ์ต่าง ๆ ไม่ให้เกิดเป็นปัญหาขึ้นหรือให้เป็นไป ตามที่ตนเองหรือชุมชนต้องการ

ดังนั้น องค์ประกอบของภูมิปัญญาจึงมีส่วนสำคัญที่จะทำให้ภูมิปัญญาที่มีอยู่เกิดคุณค่าแก่ความภาคภูมิใจซึ่งได้แก่ ความคิดที่เกิดจากการจินตนาการจากสภาพแวดล้อมที่มีอยู่ในสังคม ความรู้อาจเกิดจากภูมิความรู้ที่ได้จากการทดสอบทดลองหลายครั้งจนได้ความรู้ที่แท้จริง ความเชื่อถืออันเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตที่ มีบาปบุญคุณโทษ และจิตวิญญาณเข้ามาเกี่ยวข้องกับค่านิยมที่คนในสังคมให้การยกย่องเชิดชูว่าเป็นสิ่งดีงามควร ค่าแก่การอนุรักษ์ให้มีการสืบทอดแก่ลูกหลาน ความเห็นที่เกิดจากพิจารณารอบคอบจากชุมชนจนเกิดการยอมรับด้วยความจริงใจ ความสามารถอันเกิดจากพรสวรรค์หรือจากการฝึกฝนจนสามารถแก้ปัญหาของชุมชนได้ ความฉลาดไหวพริบการแก้ไข เช่นกัน ย่อมเกิดขึ้นจากจินตนาการ ความรู้ ความสามารถ ความเชื่อ และค่านิยม การสั่งสมประสบการณ์ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว จนสามารถสร้างองค์ความรู้และสังเคราะห์ใหม่ให้มีความก้าวหน้าและนำมาใช้งานได้ดีมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ความสำคัญของภูมิปัญญา ได้แบ่งความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ ๔ ประการ คือ

→ **ความรู้และระบบความรู้ภูมิปัญญา** ไม่ใช่สิ่งที่เกิดแวบขึ้นมาในหัว แต่เป็นระบบความรู้ที่ชาวบ้านมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ เป็นระบบความรู้ที่ไม่เป็นวิทยาศาสตร์ ฉะนั้นในการศึกษาเข้าไปดูว่าชาวบ้าน “รู้อะไร” อย่างเดียวไม่พอต้องศึกษาด้วยว่าเขาเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นอย่างไร

→ **การสั่งสมและการกระจายความรู้ภูมิปัญญา** เกิดจากการสั่งสม และกระจาย ความรู้ ความรู้นั้นไม่ได้ล่อยอยู่เฉย ๆ แต่ถูกนำมาบริการคนอื่น เช่น หมอพื้นบ้าน ชุมชน สั่งสมความรู้ทางการแพทย์ไว้ในตัวคน ๆ หนึ่ง โดยมีกระบวนการที่ทำให้เขาสั่งสมความรู้ เราควรศึกษาด้วยว่ากระบวนการนี้เป็นอย่างไร หมอคนหนึ่งสามารถสร้างหมอคนอื่นต่อมาได้อย่างไร

→ การถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาชาวบ้านไม่ได้มีสถาบันถ่ายทอดความรู้แต่มีกระบวนการถ่ายทอดที่ซับซ้อน ถ้าเราต้องการเข้าใจภูมิปัญญาท้องถิ่น เราต้องเข้าใจกระบวนการถ่ายทอดความรู้จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งด้วย

→ การสร้างสรรค์และปรับปรุง ระบบความรู้ของชาวบ้านไม่ได้หยุดนิ่งอยู่กับที่แต่ถูกปรับเปลี่ยนตลอด มา โดยอาศัยประสบการณ์ของชาวบ้านเอง เรายังขาดการศึกษาว่าชาวบ้านปรับเปลี่ยนความรู้ และระบบ ความรู้เพื่อเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างไร

ภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบด้วยองค์ความรู้ในหลายวิชา ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (๒๕๔๑) ได้จำแนกไว้รวม ๑๐ สาขา คือ

๑. สาขาเกษตรกรรม หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะ และเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐาน คุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหาด้านการตลาด การแก้ปัญหาด้านการผลิต การแก้ไขโรคและแมลง และการรู้จักปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการเกษตร เป็นต้น

๒. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (ด้านการผลิตและการบริโภค) หมายถึงการรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลผลิต เพื่อชะลอการนำเข้าตลาด เพื่อแก้ไขปัญหาด้านการบริโภคอย่างปลอดภัย และเป็นธรรมอันเป็นกระบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจได้ ตลอดทั้งการผลิตและการจัดจำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรม เช่นการรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงานยางพารา กลุ่มหัตถกรรมและอื่น ๆ เป็นต้น

๓. สาขาสมาคมแพทย์แผนไทย หมายถึง ความสามารถในการจัดการป้องกันและ รักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้

๔. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากคุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

๕. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชนหมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการด้านการสะสมและบริหารกองทุนและธุรกิจในชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตรา และโภคทรัพย์เพื่อเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน

๖. สาขาสวัสดิการ หมายถึงความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกัน คุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจสังคม และ วัฒนธรรม

๗. สาขาศิลปกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานด้านศิลปะ สาขาต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม หัตถศิลป์ คีตศิลป์ เป็นต้น

๘. สาขาจัดการองค์กร หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการดำเนินงานขององค์กรชุมชนต่าง ๆ ให้สามารถพัฒนาและบริหารองค์กรของตนเองได้ตามบทบาทหน้าที่ขององค์กร เช่น การจัดการของกลุ่มแม่บ้านระบบผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน เป็นต้น

๙. สาขาภาษาและวรรณกรรม หมายถึง ความสามารถผลิตผลงาน เกี่ยวกับด้านภาษา ทั้งภาษาถิ่น ภาษาโบราณ ภาษาไทย และการใช้ภาษา ตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท

๑๐. สาขาศาสนาและประเพณี หมายถึง ความสามารถประยุกต์และ ปรับใช้หลักธรรมคำสอนทาง ศาสนาความเชื่อและประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติให้บังเกิดผลดีต่อบุคคลและ สิ่งแวดล้อม เช่น การถ่ายทอดหลักศาสนา การบวชป่า การประยุกต์ ประเพณี บุญประเพณีชาวนา เป็นต้น

ทะเบียนรายชื่อ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น / ปราชญ์ชาวบ้าน ตำบลดอนทราย

แยกตามประเภท ดังนี้

๑. ด้านสาขาการเกษตรการ

ที่	ชื่อ - สกุล	ประเภทภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑.	นายสังวร เทพชู	การเกษตรเรื่องดิน (หมอดิน)	ม.๗ ต.ดอนทราย
๒.	นายดำรงเกียรติ คงทอง	ข้าวอินทรีย์	ม.๑๑ ต.ดอนทราย
๓.	นางคลี ชุมดำ	ทำนา , เศรษฐกิจพอเพียง	๕ ม.๓ ต.ดอนทราย
๔.	นางสาววิตรี ชุมคล้าย	แปรรูป (ปลาตุ๋น)	ม. ๓ ต.ดอนทราย

๒. ด้านสาขาหัตถกรรม สิ่งประดิษฐ์ และการแปรรูปผลิตภัณฑ์

ที่	ชื่อ - สกุล	ประเภทภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑.	นายสำราญ รักนิ่ม	ช่างหัตถกรรมจักสาน (กรงนก)	ม. ๑๐ ต.ดอนทราย
๒.	นายเสริม เต็มราม	แปรรูปเครื่องมือการเกษตร (ช่างตีเหล็ก)	ม. ๓ ต.ดอนทราย
๓.	นายวินิจ บุญมา	ช่างหัตถกรรมจักสาน	ม. ๘ ต.ดอนทราย
๔.	นายลับ เรืองกุล	ช่างหัตถกรรมจักสาน	ม.๗ ต.ดอนทราย

๓. ด้านสาขาการแพทย์แผนไทย

ที่	ชื่อ - สกุล	ประเภทภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑.	นางสุพิศ ไหมดี	นวดแผนไทย	ม. ๑ ต.ดอนทราย
๒.	นางวรรณา แก้วศรีบุญ	นวดแผนไทย / จับเส้น	ม. ๔ ต.ดอนทราย
๓.	นายชู ขวัญศรี	หมอเอ็นกระดูก	ม. ๗ ต.ดอนทราย
๔.	นายเอียด น้อยเล็ก	หมอเอ็นกระดูก	ม. ๙ ต.ดอนทราย
๕.	นายอ่ำ น้อยเล็ก	หมอเอ็นกระดูก	ม. ๑๑ ต.ดอนทราย

๔. ด้านสาขาศิลปกรรม

ที่	ชื่อ - สกุล	ประเภทภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑.	นางประพันธ์ ดวงจันทร์	การรำโนรา	๑๓ ม.๗ ต.ดอนทราย
๒.	นางยีนดี พิริยะวาณิชชา	การรำโนรา	ม.๗ ต.ดอนทราย
๓.	นางอารี ขาวเผือก	การรำโนรา	ม.๑๐ ต.ดอนทราย
๔.	นางทวิ แก้วหนู	การรำโนรา	๑ ม. ๑๐ ต.ดอนทราย
๕.	นายอนุศักดิ์ เมืองรุ่ง	การแสดงหนังตะลุง	๒/๑ ม.๗ ต.ดอนทราย
๖.	นายสงบ สงสม	จิตกรรม	ม. ๔ ต.ดอนทราย
๗.	นายนิยติ สงสมพันธ์	จิตกรรม / วรรณกรรม คีตศิลป์	ม.๔ ต.ดอนทราย
๘.	นายละมุล อ่อนน้อม	หนังตะลุง	ม.๗ ต.ดอนทราย

๕. ด้านสาขาศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม

ที่	ชื่อ - สกุล	ประเภทภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑.	นายทวน คงทอง	โหราศาสตร์ / ทำเคราะห์บ้าน/ยกบ้าน/ขึ้นบ้านใหม่ / แต่งงาน	ม. ๖ ต.ดอนทราย
๒.	นายอิฐ พูลเกิด	โหราศาสตร์ / ทำเคราะห์บ้าน	ม. ๗ ต.ดอนทราย
๓.	นายพร้อม รักนิ่ม	โหราศาสตร์ / ทำเคราะห์บ้าน/ยกบ้าน/ขึ้นบ้านใหม่ / แต่งงาน	ม. ๑๐ ต.ดอนทราย
๕.	นายแจ้ง ยอดราช	ทำเคราะห์บ้าน	ม. ๑๐ ต.ดอนทราย
๖.	นางชนากการ ประทุมเมศ	สะเดาะเคราะห์	ม. ๙ ต.ดอนทราย
๗.	นายชัยพร รัตนพันธ์	ศาสนพิธีกร	ม. ๗ ต.ดอนทราย
๘.	นางประดับ จินชานา	ศาสนพิธีกร	ม. ๑๐ ต.ดอนทราย
๙.	นายสมนึก เรืองสุด	ศาสนพิธีกร	ม. ๘ ต.ดอนทราย
๑๐.	นายพิเชษฐ ทวีโชติ	ศาสนพิธีกร	ม.๓ ต.ดอนทราย
๑๑.	นางสุมาลี อินทองปาน	ขนมเดือนสิบ	ม.๓ ต.ดอนทราย
๑๒.	นางกันหา สุขยัง	ขนมเดือนสิบ	ม.๗ ต.ดอนทราย

ที่	ชื่อ - สกุล	ประเภทภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑๓	นางสุชาดา หนูรอด	ขนมเดือนสิบ	ม. ๖ ต.ดอนทราย
๑๔	นางสมปอง รัตนพันธ์	ข้าวต้มใบกะพ้อ	ม. ๑๐ ต.ดอนทราย
๑๕	นางสมปอง คงจันทร์	ข้าวหลาม	ม. ๗ ต.ดอนทราย

ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นแก่เด็กและเยาวชน
โดยจัดตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้แก่ผู้ที่สนใจเข้าศึกษาดูงาน ฝึกฝนอาชีพ

นำเด็กนักเรียนศึกษานอกสถานที่ศูนย์เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

แบบฟอร์มการบันทึกข้อมูลปราชญ์ชาวบ้านด้านช่างตีเหล็ก
เทศบาลตำบลดอนทราย อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

ชื่อ-นามสกุล นายเสริม เต็มราม อายุ ๖๗ ปี หมายเลขโทรศัพท์.....

เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน ๓ ๙ ๓ ๐ ๕ ๐ ๐ ๕ ๔ ๖ ๘ ๕ ๘

ที่อยู่ ๔๖ หมู่ ๓ ตำบลดอนทราย อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ๙๓๑๑๐

ข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน ::

ความโดดเด่นในหมู่บ้าน/ชุมชน[เช่น เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ศูนย์เรียนรู้ชุมชนดีเด่น เป็นต้น]

.....เป็นหมู่บ้านที่ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง.....

.....

.....

องค์ความรู้/ภูมิปัญญาของปราชญ์

มีความรู้เรื่องการตีเหล็ก เช่น มีด พร้า จอบ มีดกรีดยาง.....

.....

.....

ข้อมูลการเผยแพร่ ส่งเสริม และถ่ายทอดองค์ความรู้

มนุษย์เรารู้จักใช้วัสดุที่เป็นโลหะมาตั้งแต่ยุคดึกดำบรรพ์ จนกระทั่งมาถึงยุคเหล็ก มนุษย์ก็นำเหล็กมาใช้เป็นเครื่องมือช่าง เครื่องมือเกษตรต่างๆ และอาวุธยุทโธปกรณ์ ในชุมชนท้องถิ่นของไทย ถือว่า “การตีเหล็ก” เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ

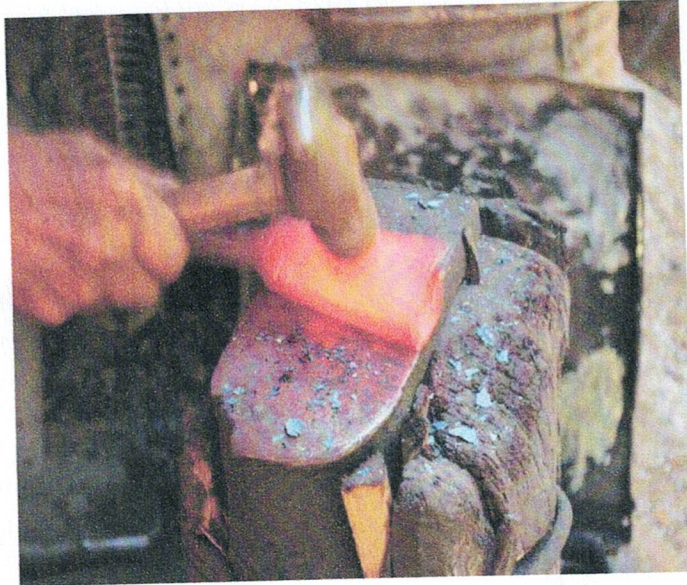
เมืองไทยเรื่องของการใช้โลหะหรือเหล็กในการทำศตวรรษที่รู้จักกันดีและมีชื่อเสียง คือ “เหล็กน้ำพี้” ที่บ้านน้ำพี้ อ.ทองแสนขัน จ.อุตรดิตถ์ ถือเป็นโลหะมหัศจรรย์ของโลก มีการนำแร่เหล็กจากบ่อเหล็กน้ำพี้ไปหลอมทำอาวุธเพื่อใช้ในการศึกสงครามมาตั้งแต่สมัยโบราณ ดังปรากฏหลักฐานทางประวัติศาสตร์มากมายถึงความสำคัญของเหล็กน้ำพี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีความเชื่อมาแต่โบราณว่าเหล็กจากแหล่งแร่เหล็กน้ำพี้มีความแข็งแกร่ง ความศักดิ์สิทธิ์และอาถรรพณ์ในตัว โดยจัดให้เหล็กน้ำพี้อยู่ในโลหะธาตุตระกูลเดียวกับ เหล็กไหล และผลิตภัณฑ์ที่นิยมทำจากเหล็กน้ำพี้ ได้แก่ ดาบ(พระแสง) พระขรรค์ หอก ง้าว มีด เป็นต้น

ในอดีต ช่างตีเหล็กมีความสำคัญต่อชุมชน เกษตรกรเป็นอย่างยิ่งนอกเหนือจากการตีมีดชนิดต่างๆ อาทิ มีดขนาดเล็กที่ใช้ในครัวเรือน ดาบ และพั่วแล้ว ชาวบ้านส่วนใหญ่ทำการเกษตรจึงจำเป็นต้องให้ช่างตีเหล็ก ทำจอบ เสียม ผาน(เหล็กสำหรับสวมหัวหมูของไถ) และใบเคียวเกี่ยวข้าว (ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการทำไร่ไถนา) ทุกปีก่อนฤดูกาลทำนา และบางครั้งยังต้องเป็นช่างซ่อมแซมเครื่องมือให้กับชาวบ้านอยู่เป็นประจำ

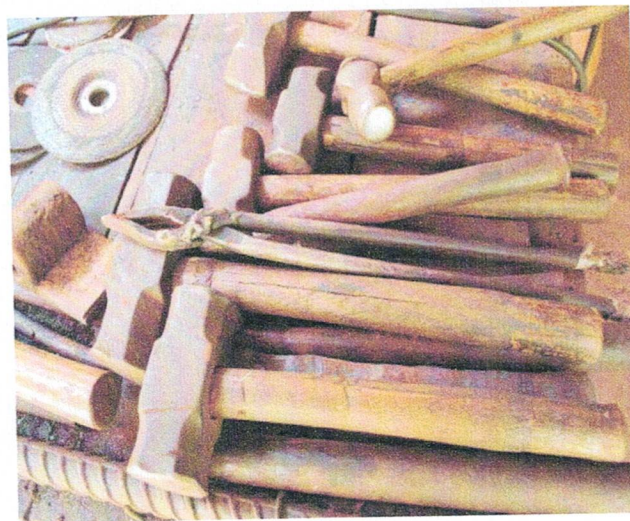

มีดตัวล่างสุด คือ มีดไฉ่เซียงหรือมีดเตี้ยไถ่

การตีเหล็ก หรือการแปรรูปเหล็ก เริ่มจากการนำเอาเหล็ก มาเผาในเตาเผา จนเหล็กแดงได้ที่ ใช้คีมคีบมาตี ด้วยค้อนบนทั่งตีเหล็ก เมื่อเหล็กเย็นลงก็จะนำไปเผาซ้ำอีก จนกว่าจะตีเหล็กให้ได้รูปร่างที่ต้องการ

เครื่องมือ ที่ใช้ในการตีเหล็ก ประกอบด้วย คีมด้ามยาว ค้อน เหล็กสกัด เหล็กทำกัน และเหล็กตะไบ ในสมัยโบราณ ก่อนตีเหล็กจะต้องทำพิธีบวงสรวง และจะต้องทำให้เสร็จภายในวันเดียว

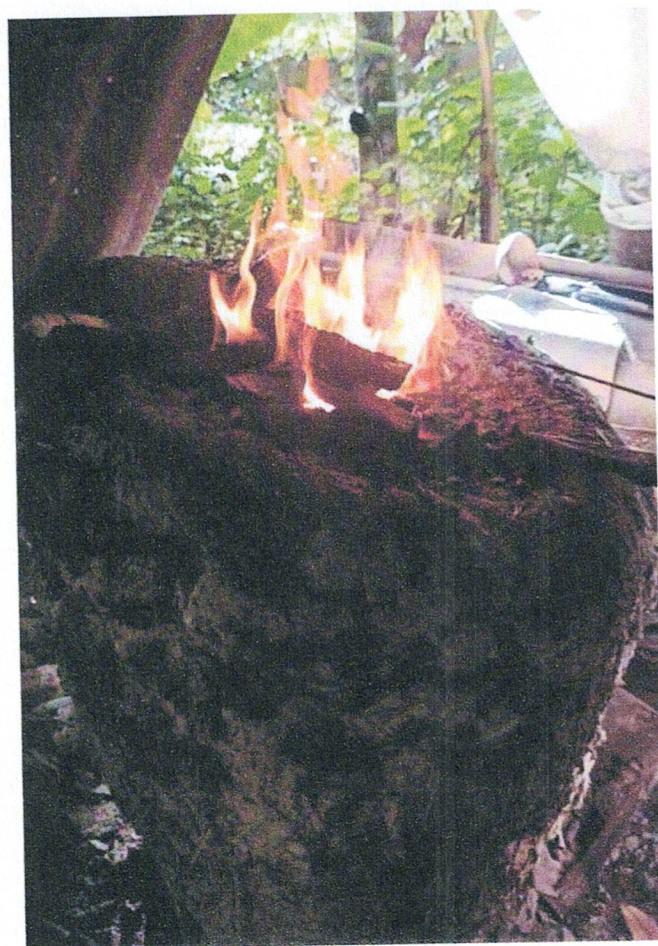

นายเสริม เต็มราม ช่างตีเหล็ก หมู่ที่ ๓ บ้านเขาวัง ตำบลดอนทราย อำเภอกวนชน จังหวัดพัทลุง เดิมมีอาชีพทำสวน ทำนา เลี้ยงวัว ตามประสาเกษตรกรกรบ้านเรา หลังจากเสร็จงาน ขายวัว มีความคิดที่จะมี อาชีพเสริมจึงเรียนรู้การตีเหล็ก โดยได้ทำเป็นอาชีพเสริมเพราะได้ทำมาตั้งแต่รุ่นปู่ ย่า จึงมาหัดทำงานช่างทำ เครื่องมือการเกษตรจำพวก มีด พร้า จอบ จนสามารถทำได้ดี พอมีรายได้เลี้ยงครอบครัว ประกอบกับยังคงยึด วิถีอาชีพการเกษตร จึงทำให้ครอบครัวมีชีวิตรอบคอบอย่างเรียบง่าย กับงานตีเหล็กที่ทำ ซึ่งมีทั้งงานสร้าง และ งานซ่อมเครื่องมือเกษตรทุกชนิด ให้กับลูกค้าที่อยู่ในละแวกตำบลตำบลดอนทรายและตำบลใกล้เคียง

สำหรับอุปกรณ์การเกษตรที่นายเสริม เต็มราม ตีเหล็กและเป็นที่ต้องการ คือ มีดกรีดยาง และได้ตอนนี้ นายเสริม เต็มราม ก็กำลังได้ถ่ายทอดการตีเหล็กต่อให้กับรุ่นลูก รุ่นหลาน ต่อไป และเผยแพร่ให้กับบุคคลทั่วไปที่สนใจจะทำงานช่างด้านนี้โดยไม่มีการหวงวิชา และปัจจุบันทางหมู่ที่ ๓ บ้านเขาวัง ได้มีการตั้งกลุ่มช่างตีเหล็ก ขึ้น มีช่างตีเหล็กหลายคน เช่น นายเผือก เต็มราม ซึ่งได้เสียชีวิตลง และได้ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับบุตรหลานไว้ นายจิต จันทร์กล้า รวมทั้ง นายเสริม เต็มราม ด้วย เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน หมู่บ้านใกล้เคียง และบุคคลทั่วไปที่สนใจงานในด้านนี้

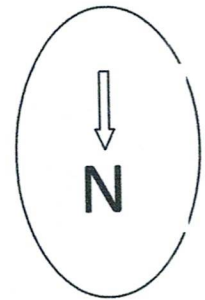
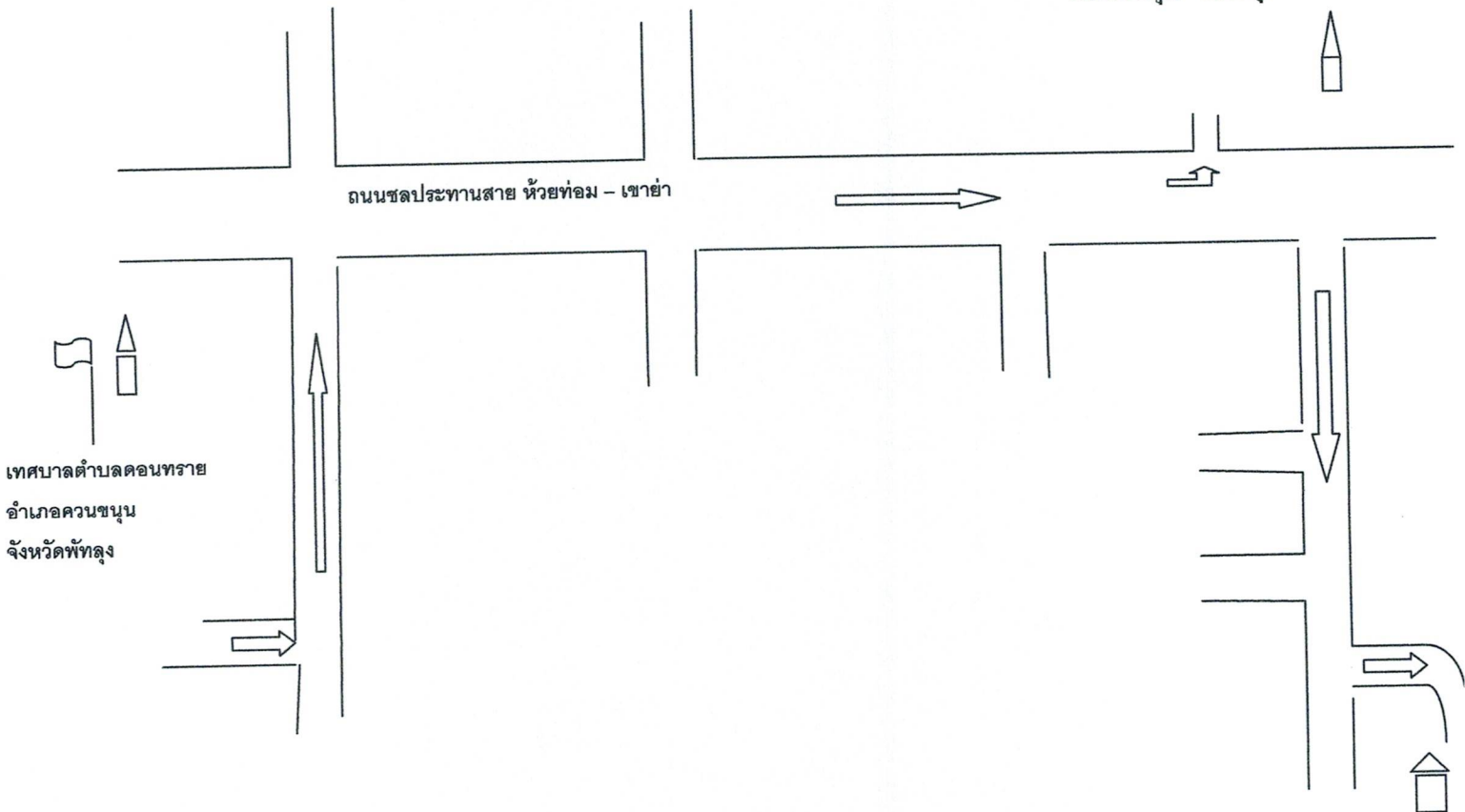

ภาพแผนที่

บ้านนายเผือก เต็มราม

15 ม.3 ต.คอนทราย

อ.ควนขนุน จ.พัทลุง

กลุ่มดีเหล็ก

ม.3

บ้านเขาวัง

บ้านนายเสริม เต็มราม

เลขที่ 46 ม.3 ต.คอนทราย

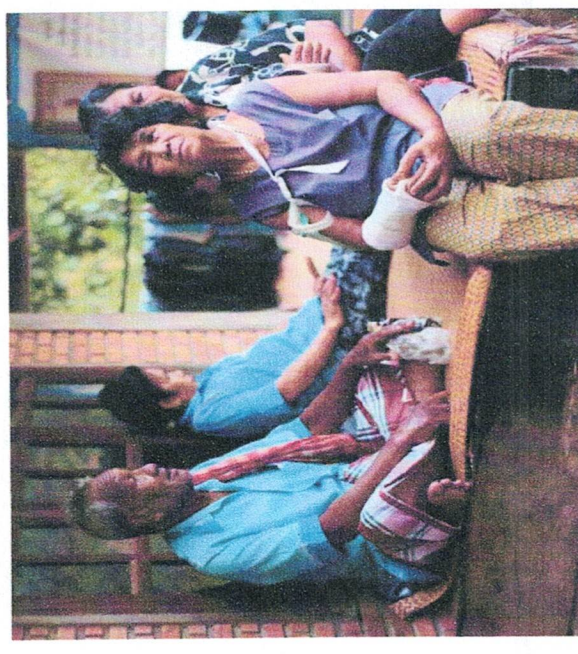
อ.ควนขนุน จ.พัทลุง

นายอำเภอ น้อยเล็ก ปราชญ์ชาวบ้านด้านหมอเฒ่ากระดูก หมู่ที่ 11 บ้านจันทก ตำบลอนทรา

นายอำเภอ น้อยเล็ก เป็นปราชญ์ชาวบ้านด้านหมอเฒ่ากระดูก อยู่บ้านจันทก ตั้งอยู่บ้านเลขที่ ๒๓ หมู่ที่ ๑๑ ตำบลอนทรา อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง เป็นหมอตอกระดูกแห่งหมู่บ้านจันทก เป็นภูมิปัญญาในการรักษาที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ปู่ขาว ยาพลัด พ่อหนู แม่แกวด ซึ่งใช้เป็นตำราเรียนวิชาวิชาการ เจ็บป่วยเอ็นและกระดูก และเริ่มรักษาอาการเอ็นและกระดูกมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๒

ในการทำพิธีรักษาจะใช้น้ำมันมะพร้าวลงคาถา และนำมาทาบริเวณที่มีอาการปวดเมื่อย จะทำพิธีผ่านเสื่อ ผู้ป่วยจะมานั่งในเสื่อโดยว่าคาถาและเคาะเสื่อไปพร้อมกัน

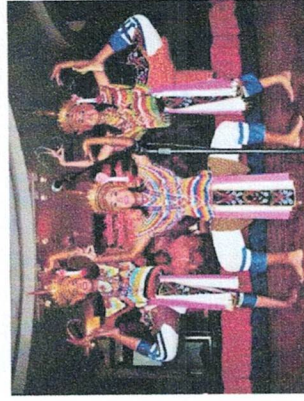
ในการทำพิธีจะเซตอกไม้ ธูปเทียน หมากพลู และ
น้ำมันมะพร้าว ผู้ที่ได้รับการศึกษากลายดีแล้ว
จะต้องมาทำพิธีให้ครูหลังจากการศึกษากลายเป็น
ปกติ โดยผู้ปวยมาทำพิธีให้ครูในวันพฤหัสบดี
ในช่วงเช้า

ชื่อ - สกุล หมู่ที่ ความเชี่ยวชาญ

ด้านสาขาศิลปกรรม

๑. นางประพันธ์ ดวงจันทร์ ม.๗ รำโนรา
๒. นางยีนดี พิริยะวาณิชชา ม.๗ รำโนรา
๓. นางอารี ขาวเผือก ม.๑๐ รำโนรา
๔. นางทวิ แก้วหนู ม.๑๐ รำโนรา
๕. นายอนุศักดิ์ เมืองรุ่ง ม.๗ การแสดงหนังตะลุง
๖. นายสงบ สงสม ม.๔ จิตกรรม
๗. นายนิยัติ สงสมพันธ์ ม. ๔ จิตกรรม คีตศิลป์
๘. นายละมุล อ่อนน้อม ม.๗ หนังตะลุง

ชื่อ - สกุล หมู่ที่ ความเชี่ยวชาญ

ด้านสาขาศาสนาและประเพณี

๑. นายทวน คงทอง ม.๖ ไทศาสนาตร์/
ทำเคราะห์บ้าน/ยกบ้าน /ขึ้นบ้านใหม่/แต่งงาน
๒. นายอิฐ พูลเกิด ม.๗ ไทศาสนาตร์/
ทำเคราะห์บ้าน
๓. นายพร้อม รักนิม ม.๑๐ ไทศาสนาตร์/
ทำเคราะห์บ้าน/ยกบ้าน /ขึ้นบ้านใหม่/แต่งงาน
๔. นายแจ้ง ยอดราช ม.๑๐ ทำเคราะห์บ้าน
๕. นางชนากการ ประทุมเมศ ม.๙ สะเดาเคราะห์
๖. นายชัยพร รัตนพันธ์ ม.๗ พิธีทางศาสนา
๗. นางประดับ จินชานา ม.๑๐ พิธีทางศาสนา
๘. นายสมนึก เรืองสุด ม.๘ พิธีทางศาสนา
๙. นายพิเชษฐ ทวีโชติ ม. ๓ พิธีทางศาสนา

ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น/ ปราชญ์ชาวบ้าน
ตำบลคอนทราย
อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

เทศบาลตำบลคอนทราย
อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ ปราชาญชาวบ้าน

ตำบลคอนทราย

อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

ชื่อ - สกุล หมู่ที่ ความเชี่ยวชาญ

ด้านแพทย์แผนไทย

๑. นางสาวสุพิศ ไหมดี ม.๑ นวดแผนไทย
๒. นางวรรณภา แก้วศรีบุญ ม.๔ นวดแผนไทย/จับเส้น
๓. นายชู ขวัญศรี ม.๗ หมอเอ็น/กระดูก
๔. นายเอียด น้อยเล็ก ม.๙ หมอเอ็น/กระดูก
๕. นายอ่ำ น้อยเล็ก ม.๑๑ หมอเอ็น/กระดูก

ชื่อ - สกุล หมู่ที่ ความเชี่ยวชาญ

ด้านสาขาการเกษตร

๑. นายสังวร เทพชู ม.๗ การเกษตรเรื่องดิน (หมอดิน)
๒. นายดำรงเกียรติ คงทอง ม.๑๑ เกษตรอินทรีย์
๓. นางคลี ชุมดำ ม.๓ ทำนา,เศรษฐกิจพอเพียง
๔. นางสาววิตรี ชุมคล้าย ม.๓ แปรรูป(ปลาตุกรา)

ชื่อ - สกุล หมู่ที่ ความเชี่ยวชาญ

ด้านสาขาหัตถกรรม สิ่งประดิษฐ์ และการแปรรูปผลิตภัณฑ์

๑. นายเสริม เต็มราม ม.๓ ช่างตีเหล็ก
๒. นายสำราญ รักนิม ม.๑๐ ช่างหัตถกรรมจักสาน (ทำกรงนก)
๓. นายวิจิต บุญมา ม. ๘ ช่างหัตถกรรมจักสาน
๔. นายลับ เรืองกุล ม.๗ ช่างหัตถกรรมจักสาน

